

Parashat Vayigash ***Disappointments & Opportunities*** ***Rabbi Shai Finkelstein***

בראשית פרק מד פסוקים יט-לד

אֲדֹנִי שְׂאֵל אֶת־עֲבָדְךָ לֵאמֹר הֲיִשְׁלַחְכֶּם אֵב אוֹ־אֶחָ: וְנֹאמֶר אֶל־אֲדֹנִי יִשְׁלַחְנוּ אֵב זָקֵן וְיִלְד זָקֵנִים קָטָן וְאֲחִיו מֵת וַיִּוְתֶר הוּא לְבָדּוֹ לֵאמֹר וְאֲבִיו אָהָבּ: וְתֹאמֶר אֶל־עֲבָדְךָ הוֹרְדֵהוּ אֵלַי וְאֲשִׁימָה עֵינִי עָלָיו: וְנֹאמֶר אֶל־אֲדֹנִי לֹא־יִוְכַל הַנֶּעֱר לַעֲזֹב אֶת־אֲבִיו וְעֹזֵב אֶת־אֲבִיו וּמֵת:

וְתֹאמֶר אֶל־עֲבָדְךָ אִם־לֹא יֵרֵד אֲחִיכֶם הַקָּטָן אִתְּכֶם לֹא תִסָּפֹן לְרֹאוֹת פָּנָי: וַיְהִי כִי עָלִינוּ אֶל־עֲבָדְךָ אֲבִי וּנְגַדְלֹו אֶת דְּבָרֵי אֲדֹנִי: וַיֹּאמֶר אֲבִינוּ שְׁבוּ שְׁבוּ־לָנוּ מְעַט־אֲכָל: וְנֹאמֶר לֹא נוֹכַל לָרֶדֶת אִם־יִשׁ אֲחִינוּ הַקָּטָן אִתָּנוּ וַיִּרְדָּנוּ כִּי־לֹא נוֹכַל לְרֹאוֹת פָּנָי הָאִישׁ וְאֲחִינוּ הַקָּטָן אֵינָנו אִתָּנוּ: וַיֹּאמֶר עֲבָדְךָ אֲבִי אֵלֵינוּ אַתֶּם יֹדְעִתֶם כִּי שְׁנַיִם יָלְדָה־לִּי אִשְׁתִּי: וַיֵּצֵא הָאֶחָד מֵאִתִּי וָאִמֶּר אֵף טָרֵף טָרֵף וְלֹא רָאִיתִי עַד־הַנֶּה: וּלְקַחְתֶּם גַּם־אֶת־זֶה מֵעַם פָּנִי וְקָרְהוּ אֶסּוֹן וְהוֹרְדְתֶם אֶת־שִׁיבְתִי בְרָעָה שְׂאֵלָה: וְעַתָּה כִּבְאִי אֶל־עֲבָדְךָ אֲבִי וְהַנֶּעֱר אֵינָנו אִתָּנוּ וְנִפְשׁוּ קְשׁוּרָה בְּנִפְשׁוֹ: וְהָיָה כִּרְאוֹתוֹ כִּי־אֵין הַנֶּעֱר וּמֵת וְהוֹרִידוּ עֲבָדְךָ אֶת־שִׁיבְת עֲבָדְךָ אֲבִינוּ בִּיגּוֹן שְׂאֵלָה: כִּי עֲבָדְךָ עָרַב אֶת־הַנֶּעֱר מֵעַם אֲבִי לֵאמֹר אִם־לֹא אֲבִיאָנוּ אֵלֶיךָ וְחִטָּאתִי לְאָבִי כָל־הַיָּמִים: וְעַתָּה יִשְׁב־נָא עֲבָדְךָ תַּחַת הַנֶּעֱר עֲבָד לֵאדֹנִי וְהַנֶּעֱר יַעַל עִם־אֲחִיו: כִּי־אִיךָ אֶעֱלֶה אֶל־אֲבִי וְהַנֶּעֱר אֵינָנו אִתִּי פֶן אֶרְאֶה בְרַע אֲשֶׁר יִמָּצֵא אֶת־אֲבִי:

בראשית פרק מה פסוק ג

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אָחָיו אֲנִי יוֹסֵף הָעוֹד אֲבִי חַי וְלֹא-יָכְלוּ אָחָיו לַעֲנוֹת אֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפָּנָיו:

בית הלוי

אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו. הנה בפסוק זה יש להתבונן בו הרבה. אחד דהרי כל דברי יהודה אליו בויכוחו עם יוסף עתה היה רק שחושש לצער של אביו וכמו שאמר לו כי איך אעלה אל אבי גוי והנער יעל אל אביו ותוך כדי דיבור שואל ממנו העוד אבי חי. וגם דהרי תיכף בעת ביאתם פעם שני למצרים שאל להם השלום אביכם הזקן אשר אמרתם העודנו חי והם השיבו לו כי הוא חי והלא מאז בואם למצרים עוד לא נסעו מזה ומה מקום יש לשואלם עכשיו שנית. ועוד יותר כי אם תתכן השאלה מדוע לא נאמר התשובה על זאת השאלה מה ענו לו אחיו על זאת השאלה.

ספורנו על בראשית פרק מה פסוק ג

העוד אבי חי. אי אפשר שלא מת מדאגתו עלי.

הכתב והקבלה

העוד אבי חי. שאל להם זה, כי חשב אולי מה שאמרו עד הנה שימות אביהם ביגון היה כדי שישגו מבוקשם בהשבת בנימין, ובאמת איננו חי, ולזה רצה לדעת האמת (רלב"ג), ואפשר שהה"א ה"א התימה, אם אפשר הוא שיחיה עוד אבי אחר עברו עליו כל הצרות האלה?

העמק דבר על בראשית פרק מה פסוק ג

העוד אבי חי. אינו מובן שאלה זו וכי לא ידע שהוא חי. וגם מה שמסיים המקרא ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו צריך ביאור מה הי' להם לענות לולי לא נבהלו. הנה אית' בחגיגה ד"ד ר"א כי מטא להאי קרא בכי ולא יכלו אחיו לענות אותו. ומה תוכחה של בו"ד כך תוכחה של הקב"ה על אחת כו"כ. ולכאורה איזה תוכחה הי' כאן אלא חז"ל הבינו פשט הקרא שהוא כמתמיה אם באמת עוד אבי חי ולא מת מדאגתו עלי בהיותו יודע שהי' אהוב אצלו מכל בניו. ותמיה זו הי' תוכחה לאחיו דאפילו אם לפי מחשבתם דנו את יוסף בצדק מ"מ הי' להם לחמול ולחוש על אביהם שהרי ידעו כי אהבתו עזה אליו. וע"ז כתיב ולא יכלו אחיו לענות אותו מפני הפחד והבושה. ולולי זה היו עונים אותו כמו שענה יעקב לרחל כאשר עלה בלבבה מחשבה כזו. כמ"ש לעיל ל' א'. כך הי' להם לענותו דמ"מ ודאי כולם אהובים אליו. ומכש"כ הרי גם בנימין קיים. וא"כ לא הגיע צער אביהם כ"כ שלא יחי' מפני זה. אבל לא יכלו לעמוד בתוכחתו מפני הבהלה. וזה מאמרם דכש"כ תוכחה של הקב"ה שידוע תשובותיו של אדם שאינו באמת כ"כ על אחת כו"כ.

בראשית פרק מה פסוקים יז-יח

וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה אֶל־יוֹסֵף אֲמַר אֶל־אֶחָיִךְ זֹאת עָשׂוּ טַעֲנוּ אֶת־בְּעִירְכֶם וּלְכוּ־בָאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן:
וּקְחוּ אֶת־אֲבִיכֶם וְאֶת־בְּתִיכֶם וּבָאוּ אֵלַי וְאֶתְנֶנָּה לָכֶם אֶת־טוֹב אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאָכְלוּ אֶת־חֶלֶב
הָאָרֶץ:

בראשית פרק מה פסוקים כג-כה

וּלְאָבִיו שָׁלַח כְּזֹאת עֲשֶׂרָה חֲמֹרִים נִשְׂאִים מְטוֹב מִצְרַיִם וְעֶשֶׂר אֲתֹנֹת נִשְׂאֹת בָּר וּלְחֶם וּמִזֹּון
לְאָבִיו לַדֶּרֶךְ: וַיִּשְׁלַח אֶת־אָחִיו וַיֵּלְכוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶל־תַּרְגִּזוּ בַּדֶּרֶךְ: וַיַּעֲלוּ מִמִּצְרַיִם וַיָּבֹאוּ
אֶרֶץ כְּנָעַן אֶל־יַעֲקֹב אֲבִיהֶם:

בראשית פרק מה פסוק כז

וַיַּדְּבֵרוּ אֵלָיו אֶת כָּל־דִּבְרֵי יוֹסֵף אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵהֶם וַיֵּרָא אֶת־הָעֵגְלוֹת אֲשֶׁר־שָׁלַח יוֹסֵף לְשֵׂאת
אֹתוֹ וַתַּחֲי רִיחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם: